

> RETOURADRES Postbus 4902, 6202 TC Maastricht

BEZOEKADRES
Randwycksingel 22
6229 EE Maastricht

Aan de fracties van D66 en VVD
mevrouw M. El Fassih en
de heer G. Noteborn

POSTADRES
Postbus 4902
6202 TC Maastricht

ONDERWERP	DATUM	BIJLAGEN
Schriftelijke vragen inzake bijverdiene in de bijstand en verminderen armoedeval	8 november 2023 Verz. 10 november 2023	--
BEHANDELD DOOR	TELEFOONNUMMER	ONZE REFERENTIE
MMP (Martin) Driessen	043 350 4693	2023.04128
E-MAILADRES	FAXNUMMER	UW REFERENTIE
martin.driessen@maastricht.nl	--	---

Geachte mevrouw El Fassih en geachte heer Noteborn,

Onderstaand treft u de beantwoording aan van de schriftelijke vragen die u namens uw fracties gesteld heeft. U heeft ter inleiding van uw vragen het volgende naar voren gebracht:

“In de begroting op pagina 68 kunnen we de volgende ambitie terugvinden:

7.M5: We onderzoeken de mogelijkheid om naast het landelijke bijstandsniveau mensen meer ruimte te geven om bij te verdienen, waarbij we inspiratie putten uit succesvolle voorbeelden elders in het land.

D66 en VVD hebben deze ambitie tijdens de coalitievorming ingebracht als een strategie om armoede te bestrijden. Het idee is dat wanneer mensen enkele uren per week kunnen werken, ze financieel vooruit kunnen gaan, en er een kans bestaat dat ze daardoor op termijn volledig uit de armoede kunnen geraken. Hierdoor zouden ze niet financieel achteruitgaan, noch een belastingdruk ervaren die zelfs hogere inkomens niet kennen wat nu vaak gebeurt. D66 en VVD zijn van mening dat eigen initiatief moet worden ondersteund en gestimuleerd om uit de armoede te geraken, en met name dat het fenomeen van de armoedeval onwenselijk is in Nederland.

Op basis van het bovenstaande zouden we graag informatie willen ontvangen betreffende deze ambitie van het coalitieakkoord. Daarom stellen wij de volgende vragen:”

Vraag 1:

Hoever is het college gevorderd met het onderzoek naar de aanpak van bijverdiene in de bijstand, met als doel de armoedeval te verzachten of te elimineren?

Antwoord 1:

Het was de bedoeling om een financial coach te introduceren die bijstandsconsulenten zou gaan ondersteunen en wel in die zin dat deze in kaart zou brengen in hoeverre parttime werken kan bijdragen aan een succesvol re-integreren, waarbij de bijstandsgerechtigde er ook structureel financieel op vooruit gaat en zo weinig mogelijk belemmeringen ervaart. De financial coach zou in dit kader ook kijken naar voorbeelden van andere gemeenten die in het verleden daarmee hebben geëxperimenteerd waaronder de gemeente Utrecht.

DATUM
8 november 2023

De mogelijkheid om inkomsten vrij te laten speelt in voornoemd geheel natuurlijk een belangrijke rol. Het ministerie van SZW wil gemeenten hierin ook meer ruimte gaan bieden. Het wetsvoorstel Participatiewet in balans moet daarin gaan voorzien. Het heeft echter forse vertraging opgelopen. Het ziet er nu naar uit dat door SZW gekoerst wordt op invoering per 1 januari 2025. Het traject rondom de financial coach heeft eveneens vertraging opgelopen. Het is de bedoeling dit in 2024 voortvarend op te pakken zodat de financial coach zich al kan voorbereiden op de komende veranderingen. De werving zal in Q1 plaatsvinden en dan voor 2 coaches. Het vorenstaande betekent overigens niet dat nu niet wordt ingezet op parttime werk. Waar mogelijk gebeurt dat en worden de huidige vrijlatingskaders ook toegepast.

Vraag 2:

Wanneer worden de resultaten van dit onderzoek verwacht?

Antwoord 2:

Zie antwoord vraag 1.

Vraag 3:

Heeft het college al ideeën over effectieve benaderingen waarmee meer bijverdienen mogelijk is om de armoedeval zoveel mogelijk te voorkomen? En wanneer is het college van plan deze ideeën aan de gemeenteraad voor te leggen?

Antwoord 3:

Zoals in het antwoord op vraag 1 al naar voren is gebracht, was het de bedoeling dat de financial coach ook zou gaan onderzoeken dat parttime werken en vooral het verder re-integreren gepaard gaat met zo min mogelijk belemmeringen. Eén van die belemmeringen is een armoedeval. Het onderzoek van de coach zou zich daarom ook gaan toespitsen op het zoveel mogelijk beperken of het liefst voorkomen van armoedeval. Het hangt overigens heel erg van de individuele situatie van de bijstandsgerechtigde af of er bij (gedeeltelijke) uitstroom uit de bijstand armoedeval optreedt en zo ja in welke mate. Het voorstel is dat de financial coach na enige tijd geanonimiseerde praktijkervaringen met u deelt.

Vraag 4:

Als D66 en VVD hopen we dat het onderzoek rekening houdt met verschillende factoren. Zijn de onderstaande vragen al opgenomen in het onderzoek of kunt u deze nog toevoegen aan het lopende of toekomstige onderzoek?

Antwoord 4:

Onderstaande vragen spelen zeker een rol in het komend onderzoek.

Vraag 5:

Wat zijn de ervaringen elders in Nederland en wat waren de effecten van vergelijkbare initiatieven?

Antwoord 5:

In onder meer een brief van 28 mei 2020 van de toenmalige staatssecretaris van SZW aan de Tweede Kamer wordt ingegaan op een aantal experimenten van een aantal gemeenten, waaronder Groningen, Utrecht, Tilburg, Wageningen, Nijmegen en Deventer. De experimenten hadden niet alleen betrekking op het verruimen van de mogelijkheid om inkomsten uit arbeid vrij te laten maar ook op het ruimer ontheffen van de arbeids- en re-integratieverplichtingen en op het juist intensiveren van de arbeids- en re-integratieverplichtingen.

DATUM
8 november 2023

*Wat opvalt in de brief is dat in de gemeente Utrecht vooral een positief effect werd gezien bij het aanvaarden van een baan van 12 uur of meer per week en dat hierbij ook een toegepaste vrijlatingsvariant een rol speelde. Verder blijkt uit de brief dat door Utrecht tegelijkertijd werd ingezet op intensivering van de re-integratieactiviteiten.
Wat verder van belang is, is dat in de brief wordt geconcludeerd dat er geen algemene succesformule bestaat om uitstroom snel te realiseren maar dat het vooral een kwestie is van een op maat gesneden aanpak.
De financial coach zal in ieder geval nog eens wat dieper inzoomen op het experiment in Utrecht.*

Vraag 6:

Op welke manieren kan voorkomen worden dat de armoedeval optreedt door bijverdienen? Is een lump sum of glijdende schaal benadering beter? Heeft u zoals bij coalitievorming besproken de integraliteit met andere regelingen goed onderzocht?

Antwoord 6:

Het in kaart brengen van een mogelijke armoedeval is complex en hangt ook sterk af van iemands persoonlijke situatie (alleenstaande of éénouder, schulden of geen schulden, leeftijd kinderen, woonsituatie, welke toeslagen worden ontvangen en welke bijdragen uit gemeentelijke armoederegelingen, etc.).

De financial coach zal in overleg met de consulent en de bijstandsgerechtigde per situatie moeten nagaan welke stap welke consequenties kan hebben. Waarbij direct moet worden opgemerkt dat door alle complexiteit niet altijd alles kan worden overzien en voorzien.

Vraag 7:

Wat is de rol van de overheid bij het voorkomen van de armoedeval? Overweegt het rijk bijvoorbeeld wijzigingen in het toeslagensysteem en hoe kunnen deze ontwikkelingen worden geïntegreerd in een regeling in Maastricht om de armoedeval te bestrijden?

Antwoord 7:

De toeslagenaffaire heeft duidelijk gemaakt dat er iets moet gebeuren aan het heel ingewikkelde stelsel van toeslagen, uitkeringen en overige bijdragen en belastingen. Zo'n stelselherziening vergt een lange tijd. Pas wanneer de contouren hiervan zichtbaar worden, kunnen gemeenten hierop gaan anticiperen. Maar nogmaals, dat gaat nog lang duren.

Vraag 8:

Hoe kan worden gewaarborgd dat wanneer iemand meer verdient vanuit de bijstand, dit niet leidt tot oneerlijke voordelen ten opzichte van iemand die bijvoorbeeld voor het minimumloon werkt en niet afhankelijk is geweest van bijstand?

Antwoord 8:

De Participatiewet kent een aantal vrijlatingsbepalingen die gelden voor bijstandsgerechtigden vanaf 27 jaar (uitgezonderd de vrijlatingsbepalingen voor mensen met een arbeidsbeperking, die gelden al vanaf 18 jaar).

Het college heeft bepaald dat wanneer een bijstandsgerechtigde vanuit een bijstandssituatie gaat werken dit altijd bijdraagt aan zijn (verdere) arbeidsinschakeling. De vrijlating moet dan conform de Participatiewet toepassing vinden. De gemeente heeft hier verder geen handelingsvrijheid.

Vraag 9:

Wat is het effect op het welzijn van mensen die zichzelf uit de armoede hebben opgewerkt?

DATUM
8 november 2023

Antwoord 9:

Dat kan natuurlijk heel persoonlijk zijn. In het algemeen kan worden aangenomen dat het een positief effect heeft. Zeker wanneer mensen dat zelf doormiddel van betaald werk hebben bereikt. Maar ook mensen met een uitkering die het eventueel met hulp van derden bijvoorbeeld lukt om uit een schuldensituatie te komen, moeten dat ongetwijfeld als positief ervaren.

Vraag 10:

Heeft het gedeeltelijk werken in de bijstand of het uit de bijstand treden van ouders een positief effect op kinderen?

Antwoord 10:

Ook hier kan alleen in het algemeen worden aangenomen dat dit zo is. Werk, ook in deeltijd, biedt nieuwe perspectieven voor de ouder(s). Het doorbreekt een mogelijk isolement, vergroot de horizon en geeft structuur. Daar profiteren ook kinderen van. Daarnaast ontstaat er wat meer financiële armsgslag voor het gezin.

Waar werken niet (meteen) lukt kunnen ook vormen van participatie (vrijwilligerswerk, etc.) een belangrijke bijdrage leveren aan het doorbreken van een isolement en het ontstaan van nieuwe perspectieven.

Vraag 11:

Zijn er plannen om de betrokkenheid van lokale bedrijven en werkgevers te vergroten bij het creëren van mogelijkheden voor bijverdiene voor mensen in de bijstand?

Antwoord 11:

Arbeidsparticipatie wordt afgestemd op de afstand tot de arbeidsmarkt die een inwoner heeft en mogelijkheden van ieder individu. Het gaat altijd om maatwerk. Consulente die bijstandsgerechtigden helpen met re-integreren kunnen daarbij een beroep op samenwerkingspartners zoals het werkgeversservicepunt Podium24 dat nauwe contacten onderhoudt met lokale en regionale bedrijven en werkgevers.

Vraag 12:

Zijn er mechanismen voorzien om fraude of misbruik te voorkomen bij de implementatie van deze nieuwe benadering?

Antwoord 12:

Mede naar aanleiding van de toeslagenaffaire komt het ministerie van SZW in 2024 met nieuwe wetsvoorstellen rondom handhaving en terug- en invordering. Het komt erop neer dat gemeenten straks meer ruimte krijgen om op maat handhavend op te treden en op maat terug te vorderen. Het gaat dus om een versoepeling van de Participatiewet op die onderdelen. Hoe e.e.a. er precies gaat uitzien moet nog worden afgewacht. Wat wel belangrijk blijft, is een goede preventie; dus vooraf richting bijstandsgerechtigde goed aangeven wat wel en niet kan.

Vraag 13:

Welke ondersteuning zal beschikbaar zijn voor mensen in de bijstand die willen bijverdiene, bijvoorbeeld in termen van opleiding of begeleiding?

Antwoord 13:

Voor eenieder is het doel om uiteindelijk uitkeringsonafhankelijk te worden en uit de uitkering te stromen. Als dat tijdelijk niet lukt, omdat parttime werk het hoogst haalbare is, worden ook voor deze

DATUM
8 november 2023

doelgroep re-integratievoorzieningen ingezet. De inzet van re-integratievoorzieningen is niet afhankelijk van het feit of iemand al gedeeltelijk aan het werk is. Sterker nog, de inzet van re-integratievoorzieningen worden afgestemd op de mogelijkheden van ieder individu zodat uitstroom uit de uitkering wordt bevorderd en de uitkeringsafhankelijkheid zo kort mogelijk wordt gehouden. Mogelijke re-integratievoorzieningen die kunnen worden ingezet bij een uitkeringsgerechtigde die parttime werkt, zijn bijvoorbeeld jobcoaching, scholing, een leerwerktraject en/of loonkostensubsidie.

Vraag 14:

Hoe en wanneer zal de gemeente de effectiviteit van deze maatregelen meten en evalueren?

Antwoord 14:

De effectiviteit van re-integratievoorzieningen wordt op dit moment niet gemeten, omdat het beoogde resultaat breder is dan alleen uitstroom naar werk. Een resultaat kan ook zijn het stabiliseren van psychische en lichamelijke problematiek, stabiliseren van de financiële situatie, het bevorderen van welzijn en gezondheid, het bevorderen participatie, het behalen van een startkwalificatie of certificaat/diploma. Consulents van sociale zaken hebben vanuit hun regierol de verantwoordelijkheid om te beoordelen of een ingezette re-integratievoorziening op individueel niveau succesvol is geweest. Als dat niet het geval is, wordt in onderling overleg met de ketenpartners en de cliënt besproken welke andere mogelijkheden er zijn om te re-integreren met als uiteindelijk doel (geheel of gedeeltelijk) uit te kunnen stromen uit de uitkering. Dát resultaat wordt overigens wel gemeten.

Vraag 15:

Zijn er specifieke doelgroepen of situaties waarin deze ambitie bijzonder van toepassing is, bijvoorbeeld alleenstaande ouders, langdurig werklozen of mensen met een beperking? En zo ja, hoe zal de gemeente hun specifiek het beste kunnen meenemen in een toekomstige regeling?

Antwoord 15:

Het hangt natuurlijk weer van de individuele situatie af maar in principe biedt parttime werk met toepassing van de vrijlating voor deze groepen mogelijkheden. Het is interessant om deze vraag aan de gemeente Utrecht voor te leggen en te kijken of in hun experiment juist deze groepen voordeel hebben gehad bij de aanpak en in welke zin.

Vraag 16:

Hoe ziet de inkomensopbouw eruit van een alleenstaande in Maastricht in de bijstand met twee kinderen en een sociale huurwoning die gebruik maakt van alle faciliteiten? Hoe verandert de situatie als deze persoon fulltime (40 uur) gaat werken tegen het minimumloon? En hoe ziet de situatie eruit als deze persoon 2 dagen in de week werkt voor het minimumloon?

Antwoord 16:

Zoals al eerder is opgemerkt, moet voor zo'n berekening worden uitgegaan van de precieze feitelijke situatie (hoe oud zijn de kinderen, hoe hoog is de huur, welke zorgverzekering is er, hoe lang wordt al bijstand ontvangen, zijn er al vrijlatingen toegepast, etc.).

In zijn algemeenheid en met behulp van het Nibud (<https://persoonlijkbudgetadvies.nibud.nl/introductie>) kan worden aangegeven dat een alleenstaand ouder met twee kinderen van 8 en 10 jaar oud, met een huur van zo'n 700 euro, een basis en aanvullende zorgverzekering, zo rond de 2.500,- per maand ontvangt (bijstand, kindgebonden budget, huur- en zorgtoeslag en kinderbijslag). Daar kunnen nog bijdragen uit gemeentelijke

DATUM
8 november 2023

armoederegelingen bovenop komen. Ook kan er kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen worden verleend (hangt er weer vanaf of er enig spaargeld is)

Gaat de alleenstaand ouder (meestal de moeder) twee dagen werken dan ontvangt ze eerst de algemene vrijlating voor de duur van max. 6 maanden. 25% van de inkomsten mag ze dan houden (met een max. van 249,- euro per maand). Dit max. bedrag kan wel (beperkt) gevolgen hebben voor haar toeslagen. De vrijlating komt bovenop de uitkering en telt niet mee voor de gemeentelijke armoederegelingen en evt. kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

Na 6 maanden ontvangt de alleenstaand ouder de specifieke vrijlating voor een alleenstaand ouder. De duur daarvan is max. 30 maanden. Het vrijlatingspercentage is 12,5% met een max. van 155,74 euro per maand. Dit heeft vanwege de hoogte van het bedrag geen gevolgen voor haar toeslagen. Verder heeft de vrijlating ook geen effect op gemeentelijke armoederegelingen en evt. kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

Werken in deeltijd heeft dus inkomensvoordelen. De ouder zal wel voor kinderopvang moeten zorgen. Gebeurt dat via een kinderopvangorganisatie dan kan de ouder kinderopvangtoeslag aanvragen.

Indien de ouder 40 uur werkt tegen minimumloon komt ze ongeveer uit op € 3.425,- per maand (netto minimumloon, kindgebonden budget, huur- en zorgtoeslag, kinderbijslag en combinatiekorting).

Daar staan natuurlijk kosten kinderopvang tegenover. Die hangen echter weer af van de precieze feitelijke gegevens. Is alle vijf dagen opvang nodig of kunnen de kinderen bijvoorbeeld twee dagen naar opa en/of oma. Of past de vader op?

In de regel kan worden gesteld dat werken loont. Dat geldt ook voor deeltijdwerk als je in de bijstand zit. Maar het verlangt een goed inzicht en een goede planning per situatie. Iets waar juist de financial coach bij moet gaan helpen.

Hoogachtend,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Maastricht,

Anita Bastiaans
Wethouder Duurzaam Sociaal Domein, WMO, Welzijn, Diversiteit, Europa en de Euregio

Schriftelijke vragen